

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (sestā palāta)

2020. gada 14. maijā *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Patērētāju aizsardzība – Patērētāju tiesības – Direktīva 2011/83/ES – Piemērošanas joma – 3. panta 3. punkta f) apakšpunkts – Jēdziens “līgumi par jaunu ēku būvēšanu” – 16. panta c) punkts – Jēdziens “preces, kas izgatavotas pēc patērētāja specifikācijām vai ir nepārprotami personalizētas” – Līgums starp arhitektu un patērētāju par jaunas viengimenes mājas projekta izstrādi

Lietā C-208/19

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Landesgericht für Zivilrechtssachen Graz* (Grācas Civillietu apgabaltiesa, Austrija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2019. gada 5. februārī un kas Tiesā reģistrēts 2019. gada 4. martā, tiesvedībā

NK

pret

MS,

AS,

TIESA (sestā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs M. Safjans [*M. Safjan*], tiesneši L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*] un N. Jēskinens [*N. Jääskinen*] (referents),

ģenerālvokāts: Dž. Pitrucella [*G. Pitruzzella*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- NK vārdā – *F. Schubert, Rechtsanwalt*,
- Spānijas valdības vārdā – *L. Aguilera Ruiz*, pārstāvis,
- Eiropas Komisijas vārdā – *B.-R. Killmann* un *C. Valero*, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerālvokāta uzklauššanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerālvokāta secinājumiem,

* Tiesvedības valoda – vācu.

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/83/ES (2011. gada 25. oktobris) par patērētāju tiesībām un ar ko groza Padomes Direktīvu 93/13/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 1999/44/EK un atceļ Padomes Direktīvu 85/577/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 97/7/EK (OV 2011, L 304, 64. lpp.), 2. panta 3. un 4. punktu, 3. panta 3. punkta f) apakšpunktu un 16. panta c) punktu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību starp NK, no vienas puses, un MS un AS, no otras puses, par MS un AS pienākumu samaksāt atalgojumu par arhitekta pakalpojumiem, kurus viņiem sniedza NK.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Direktīvas 2011/83 3., 4., 7., 21. un 26. apsvērumi ir formulēti šādi:
  - “(3) Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 169. panta 1. punkts un 2. [punkta] a) apakšpunkts paredz, ka Savienībai jāveicina augsts patērētāju aizsardzības līmenis, izmantojot pasākumus, kas pieņemti saskaņā ar Līguma 114. pantu.
  - (4) [...] Ir jāaskaņo konkrēti patērētāju distances un ārpus uzņēmuma telpām noslēgto līgumu aspekti, lai patērētājiem izveidotu reālu iekšējo tirgu, atrodot pareizo samēru starp augstu patērētāju aizsardzības līmeni un uzņēmumu konkurētspēju, vienlaikus nodrošinot subsidiaritātes principa ievērošanu.
  - [..]
  - (7) Regulējuma galveno aspektu pilnīgai saskaņošanai vajadzētu būtiski stiprināt juridisko noteiktību gan patērētājiem, gan tirgotājiem. [...] Turklāt patērētājiem būtu jānodrošina patērētāju tiesību aizsardzība vienmērīgi augstā līmenī visā Savienībā.
  - [..]
  - (21) Ārpus uzņēmuma telpām noslēgts līgums būtu jādefinē kā līgums, kas noslēgts, tirgotājam un patērētājam vienlaikus fiziski klātesot kādā vietā ārpus tirgotāja uzņēmuma telpām, piemēram, patērētāja mājās vai darbavietā. Atrodoties ārpus uzņēmuma telpām, patērētājs var just iespējamu psiholoģisku spiedienu vai var saskarties ar pārsteiguma faktoru neatkarīgi no tā, vai viņš ir vai nav lūdzis tirgotāja apmeklējumu. [...]
  - [..]
  - (26) Uz līgumiem saistībā ar nekustamā īpašuma vai tiesību nekustamajā īpašumā nodošanu vai tāda nekustamā īpašuma vai tiesību radīšanu vai iegūšanu, līgumiem attiecībā uz jaunu ēku būvniecību vai esošu ēku būtisku pārbūvi, kā arī līgumiem par dzīvojamo telpu īri dzīvošanas nolūkiem jau attiecas daudzi konkrēti noteikumi valsts tiesību aktos. Šie līgumi ietver, piemēram, nekustamā īpašuma pārdošanu, pirms tas ir uzbūvēts, un iegādi uz nomaksu. Šīs direktīvas noteikumi tādiem līgumiem nav piemēroti, tādēļ tie nebūtu jāiekļauj šīs direktīvas darbības jomā. Būtiska pārbūve ir pārbūve, ko var pielīdzināt jaunas ēkas celtniecībai, piemēram, kad tiek

saglabāta tikai vecās ēkas fasāde. Pakalpojumu līgumi, jo īpaši saistībā ar piebūvju (piemēram, garāžu vai verandu) būvniecību un saistībā ar ēku remontu un atjaunošanu, kas nav būtiska pārbūve, būtu jāiekļauj šīs direktīvas darbības jomā, kā arī iekļauti ir līgumi par nekustamā īpašuma aģenta pakalpojumiem un līgumi par neapdzīvojamu telpu īri.”

4 Šīs direktīvas 1. pantā ir noteikts:

“Šīs direktīvas mērķis ir, panākot augstu patērētāju aizsardzības līmeni, veicināt iekšējā tirgus sekmīgu darbību, tuvinot konkrētus aspektus dalībvalstu normatīvajos un administratīvajos aktos, kas attiecas uz līgumiem, kuri noslēgti starp patērētājiem un tirgotājiem.”

5 Minētās direktīvas 2. pantā ir paredzēts:

“Šajā direktīvā piemēro šādas definīcijas:

- 1) “patērētājs” ir jebkura fiziska persona, kura līgumos, uz ko attiecas šī direktīva, darbojas nolūkos, kas nav saistīti ar tās komercdarbību, uzņēmējdarbību, amatniecisko darbību vai profesiju;
- 2) “tirgotājs” ir jebkura fiziska vai jebkura privāta vai publiska juridiska persona, kura, tostarp ar jebkuras citas personas, kas darbojas šīs personas vārdā vai uzdevumā, starpniecību, saistībā ar līgumiem, uz kuriem attiecas šī direktīva, darbojas nolūkos, kas ir saistīti ar tās komercdarbību, uzņēmējdarbību, amatniecisko darbību vai profesiju;
- 3) “preces” ir jebkuri materiāli, pārvietojami priekšmeti, izņemot priekšmetus, ko pārdod izpildes procesā vai citādi saskaņā ar tiesību aktu prasībām. Ūdeni, gāzi un elektrību uzskata par precēm šīs direktīvas izpratnē, ja tie tiek laisti pārdošanā ierobežotā tilpumā vai noteiktā daudzumā;
- 4) “pēc patērētāja specifikācijām izgatavota prece” ir prece, kura nav izgatavota iepriekš un kuru izgatavo, pamatojoties uz klienta individuālu izvēli vai lēmumu;
- 5) “pārdošanas līgums” ir jebkurš līgums, saskaņā ar kuru tirgotājs nodod vai apņemas nodot preču īpašumtiesības patērētājam un patērētājs maksā vai apņemas maksāt to cenu, tostarp jebkurš līgums, kura priekšmets ir gan preces, gan pakalpojumi;
- 6) “pakalpojumu līgums” ir jebkurš līgums, izņemot pārdošanas līgumu, saskaņā ar kuru tirgotājs sniedz vai apņemas sniegt pakalpojumu patērētājam un patērētājs maksā vai apņemas maksāt tā cenu;

[..]

- 8) “ārpus uzņēmuma telpām noslēgts līgums” ir jebkurš starp tirgotāju un patērētāju noslēgts līgums, kas:
  - a) noslēgts, fiziski klātesot tirgotājam un patērētājam vietā, kas nav tirgotāja uzņēmējdarbības telpās;

[..].”

6 Šīs pašas direktīvas 3. pantā ir noteikts:

“1. Šo direktīvu, ievērojot tās nosacījumus un ciktāl paredzēts tās noteikumos, piemēro jebkuram līgumam, kas noslēgts starp tirgotāju un patērētāju. [..]

[..]

3. Šo direktīvu nepiemēro šādiem līgumiem:

[..]

f) par jaunu ēku būvēšanu, esošu ēku būtisku pārbūvi, dzīvojamo telpu īri apdzīvošanai;

[..].”

7 Direktīvas 2011/83 6. pantā ir paredzēts:

“1. Pirms patērētājs ir uzņēmies ārpus uzņēmuma telpām noslēgta līguma vai distances līguma, vai arī jebkāda tamlīdzīga piedāvājuma saistības, tirgotājs skaidrā un saprotamā veidā patērētājam sniedz šādu informāciju:

[..]

h) ja pastāv atteikuma tiesības – nosacījumi, termiņš un kārtība atteikuma tiesību izmantošanai saskaņā ar 11. panta 1. punktu, kā arī I pielikuma B daļā dotais atteikuma veidlapas paraugs;

[..]

k) ja atteikuma tiesības nav paredzētas saskaņā ar 16. pantu, informācija par to, ka patērētājam nebūs atteikuma tiesību, vai, attiecīgā gadījumā, apstākļi, kādos patērētājs zaudē savas atteikuma tiesības;

[..].”

8 Šīs direktīvas 7. panta 3. punktā ir noteikts:

“Ja patērētājs vēlas, lai pakalpojumi tiktu sniegti vai lai ūdens, gāzes un elektrības piegāde, ja vien tie nav laisti pārdošanā ierobežotā tilpumā vai noteiktā daudzumā, vai centralizēta siltumapgāde tiek sākta 9. panta 2. punktā paredzētā atteikuma termiņa laikā, tirgotājs prasa patērētājam iesniegt šādu skaidru pieprasījumu uz pastāvīga informācijas nesēja.”

9 Minētās direktīvas 9. panta 1. punkts ir formulēts šādi:

“Izņemot, ja piemēro 16. pantā minētos izņēmumus, patērētājs 14 dienu laikā var atteikties no distances līguma vai ārpus uzņēmuma telpām noslēgta līguma, nesniedzot nekādu pamatojumu un sedzot tikai tās izmaksas, kas paredzētas 13. panta 2. punktā un 14. pantā.”

10 Šīs pašas direktīvas 10. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Ja tirgotājs patērētājam nav sniedzis informāciju par atteikuma tiesībām, kā noteikts 6. panta 1. punkta h) apakšpunktā, atteikuma termiņš beidzas 12 mēnešus pēc sākotnējā atteikuma termiņa beigām, ko nosaka saskaņā ar 9. panta 2. punktu.”

11 Saskaņā ar Direktīvas 2011/83 12. pantu:

“Izmantojot atteikuma tiesības, tiek izbeigtas pušu saistības:

a) izpildīt distances līgumu vai ārpus uzņēmuma telpām noslēgtu līgumu; vai

[..].”

12 Šīs direktīvas 14. panta 3. un 4. punktā ir noteikts:

“3. Ja patērētājs izmanto atteikuma tiesības pēc tam, kad iesniedzis pieprasījumu saskaņā ar 7. panta 3. punktu vai 8. panta 8. punktu, patērētājs maksā tirgotājam summu, kura salīdzinājumā ar pilnu līguma izpildi ir proporcionāla tam, kas ir izpildīts līdz brīdim, kad patērētājs informēja tirgotāju par atteikuma tiesību izmantošanu. Proporcionālo summu, kas patērētājam jāmaksā tirgotājam, aprēķina, pamatojoties uz līgumā noteikto kopējo cenu. Ja kopējā cena ir pārāk liela, proporcionālo summu aprēķina, pamatojoties uz tirgus vērtību tam, kas ir izpildīts.

4. Patērētājs nesedz nekādas izmaksas par:

- a) sniegtajiem pakalpojumiem, ūdens, gāzes vai elektrības piegādi, ja vien tie nav laisti pārdošanā ierobežotā tilpumā vai noteiktā daudzumā, vai centralizētu siltumapgādi – ne pilnībā, ne daļēji atteikuma termiņā, ja:
  - i) tirgotājs nav sniedzis informāciju saskaņā ar 6. panta 1. punkta h) vai j) apakšpunktu; vai
  - ii) patērētājs nav skaidri pieprasījis, lai izpilde sāktos atteikuma termiņā saskaņā ar 7. panta 3. punktu un 8. panta 8. punktu; [..] vai

[..].”

13 Minētās direktīvas 16. pantā ir minēts:

“Attiecībā uz distances līgumiem un ārpus uzņēmuma telpām noslēgtiem līgumiem 9. līdz 15. pantā izklāstītās atteikuma tiesības dalībvalstis nepiemēro:

- a) pakalpojumu līgumiem pēc tam, kad pakalpojums ir sniegts pilnībā, ja izpilde ir sākusies ar patērētāja iepriekš skaidri paustu piekrišanu un ar apliecinājumu, ka viņš zaudēs atteikuma tiesības, tiklīdz tirgotājs būs līgumu izpildījis pilnībā;

[..]

- c) tādu preču piegādei, kas izgatavotas pēc patērētāja specifikācijām vai ir nepārprotami personalizētas;

[..].”

Austrijas tiesību akti

14 *Bundesgesetz über Fernabsatz- und ausserhalb von Geschäftsräumen geschlossene Verträge* (Federālais likums par distances līgumiem un ārpus uzņēmuma telpām noslēgtiem līgumiem, *BGBI.* I, 33/2014; turpmāk tekstā – “*FAGG*”), ar kuru Austrijas tiesību sistēmā ir transponēta Direktīva 2011/83, 1. pants ir izteikts šādi:

“1. Šis federālais likums attiecas uz distances līgumiem un ārpus uzņēmuma telpām noslēgtiem līgumiem (distances darījumiem un ārpus uzņēmuma telpām noslēgtiem darījumiem) starp pārdevējiem vai pakalpojuma sniedzējiem un patērētājiem [..].

2. Šis federālais likums [..] neattiecas uz līgumiem:

[..]

- 7) par jaunu ēku būvniecību, esošu ēku būtisku pārbūvi vai dzīvojamo telpu īri apdzīvošanai,

[..].”

15 *FAGG* 4. pantā ir paredzēts:

“1. Lai līgums vai patērētāja gribas izteikums noslēgt līgumu kļūtu patērētājam saistošs, pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam skaidrā un saprotamā veidā jāsniedz patērētājam šāda informācija:

[..]

8) ja pastāv atteikuma tiesības – informācija par nosacījumiem, termiņiem un kārtību šo tiesību izmantošanai,

[..]

10) attiecīgā gadījumā – informācija par patērētāja pienākumu līguma laušanas gadījumā saskaņā ar 16. pantu samaksāt proporcionālu summu par jau sniegtajiem pakalpojumiem,

11) attiecīgā gadījumā – informācija par to, ka atteikuma tiesības atbilstoši 18. pantam nav paredzētas, vai par apstākļiem, kādos patērētājs zaudē savas atteikuma tiesības,

[..].”

16 *FAGG* 10. pantā ir paredzēts:

“Ja distances līgums vai ārpus uzņēmuma telpām noslēgts līgums attiecas uz pakalpojuma sniegšanu [..] un ja patērētājs vēlas, lai pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs sāktu līguma izpildi pirms 11. pantā paredzētā atteikuma termiņa beigām, pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam ir jāprasa patērētājam iesniegt skaidru pieprasījumu par šādu priekšlaicīgu līguma izpildi – ārpus uzņēmuma telpām noslēgta līguma gadījumā pieprasījums ir jāiesniedz uz pastāvīga informācijas nesēja.”

17 *FAGG* 11. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Patērētājs var atteikties no distances līguma vai ārpus uzņēmuma telpām noslēgta līguma 14 dienu laikā, nesniedzot nekādu pamatojumu.”

18 *FAGG* 12. panta 1. punktā ir noteikts:

“Ja pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nav ievērojis savu pienākumu sniegt informāciju saskaņā ar 4. panta 1. punkta 8. apakšpunktu, 11. pantā paredzētais atteikuma termiņš tiek pagarināts par divpadsmit mēnešiem.”

19 *FAGG* 16. panta redakcija ir šāda:

“1. Ja patērētājs izmanto 11. panta 1. punktā paredzētās atteikuma tiesības attiecībā uz līgumu par pakalpojumu sniegšanu [..] pēc tam, kad viņš ir iesniedzis pieprasījumu saskaņā ar 10. pantu, un pēc tam, kad atbilstoši šim pieprasījumam pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs ir sācis izpildīt līgumu, patērētājs samaksā pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam summu, kura salīdzinājumā ar kopējo līgumā paredzēto cenu ir proporcionāla pakalpojumiem, kurus pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs ir izpildījis līdz atteikumam. [..]

2. Pienākums veikt proporcionālu samaksu saskaņā ar 1. punktu nerodas, ja pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nav ievērojis pienākumu sniegt informāciju atbilstoši 4. panta 1. punkta 8. un 10. apakšpunktam.

[..].”

20 *FAGG* 18. pantā ir paredzēts:

“1. Patērētājam nav tiesību atteikties no distances līgumiem vai ārpus uzņēmuma telpām noslēgtiem līgumiem, ja šie līgumi attiecas uz:

1) pakalpojumu sniegšanu, ja pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs – pamatojoties uz patērētāja skaidru pieprasījumu saskaņā ar 10. pantu un apstiprinājumu, ka patērētājs ir informēts par atteikuma tiesību zaudēšanu pēc līguma pilnīgas izpildes, – ir sācis pakalpojumu sniegšanu pirms 11. pantā paredzētā atteikuma termiņa beigām un šis pakalpojums pēc tam ir ticis pilnībā izpildīts,

[..]

3) precēm, kuras izgatavotas pēc klienta specifikācijām vai nepārprotami personalizētas,

[..].”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

21 No iesniedzējtiesas nolēmuma izriet, ka 2016. gada 22. decembrī MS un AS, kas ir patērētāji Direktīvas 2011/83 izpratnē, ar NK, kas ir arhitekte un tirgotāja šīs direktīvas izpratnē, ārpus šīs arhitektes uzņēmumdarbības telpām noslēdza līgumu par jaunbūvējamas privātmājas projekta izstrādi.

22 2017. gada 2. februārī NK iesniedza MS un AS izstrādātu būvprojektu, izmaksu apkopojumu, kā arī rēķinu par sniegtajiem pakalpojumiem 3780 EUR apmērā.

23 2017. gada 12. februāra e-pastā MS un AS darīja zināmu NK, ka viņi nav apmierināti ar šī pakalpojuma kvalitāti, un informēja viņu, ka nekavējoties izbeidz darba attiecības un atsauc uzticētos projektēšanas uzdevumus.

24 NK cēla prasību *Bezirksgericht Graz-Ost* (Grācas austrumu pirmās instances tiesa, Austrija), lūdzot piespriest MS un AS tai samaksāt atalgojumu par izpildītajiem projektēšanas pakalpojumiem. Prasības pieteikumā NK galvenokārt apgalvoja, ka *FAGG* neesot piemērojams ar MS un AS noslēgtajam līgumam par arhitekta pakalpojumiem, jo sniegtie pakalpojumi attiecoties uz jaunas ēkas būvniecību un līdz ar to uz tiem attiecoties *FAGG* 1. panta 2. punkta 7. apakšpunktā paredzētais izņēmums. Katrā ziņā, pieņemot, ka *FAGG* bija piemērojams, NK norādīja, ka MS un AS saskaņā ar *FAGG* 18. panta 1. punkta 3. apakšpunktu attiecībā uz šo līgumu neesot atteikuma tiesību, jo tajā bija paredzēta atbilstoši MS un AS vajadzībām nepārprotami personalizētu plānu izstrāde. Visbeidzot, NK precizēja, ka izstrādātie plāni esot preces Direktīvas 2011/83 2. panta 3. un 4. punkta izpratnē.

25 MS un AS lūdza noraidīt prasību, norādot, ka *FAGG* esot piemērojams pamatlietā aplūkotajam līgumam. Proti, papildus tam, ka Direktīvas 2011/83 3. panta 3. punkta f) apakšpunkts – kurš Austrijas tiesību sistēmā ir transponēts ar *FAGG* 1. panta 2. punkta 7. apakšpunktu – attiecas uz būvniecības pakalpojumiem, nevis uz projektēšanas pakalpojumiem, arhitektu līgumi neesot minēti to līgumu sarakstā, kuri ir izslēgti no šīs direktīvas piemērošanas jomas, kāda tā ir formulēta tās 26. apsvērumā.

26 MS un AS uzsvēra – tā kā NK nav ievērojusi savus pienākumus sniegt informāciju saskaņā ar *FAGG* 4. panta 1. punkta 8. un 10. apakšpunktu, *FAGG* 11. panta 1. punktā paredzētais četrpadsmit dienu atteikuma termiņš tika pagarināts par divpadsmit mēnešiem saskaņā ar *FAGG* 12. panta 1. punktu, kā rezultātā 2017. gada 12. februārī izteiktais atteikums esot spēkā. Turklāt NK esot sākusi līguma izpildi pirms atteikuma termiņa beigām, neprasot MS un AS izteikt skaidru pieprasījumu šai priekšlaicīgajai izpildei atbilstoši *FAGG* 10. pantam. Visbeidzot, MS un AS neesot bijis pienākuma atteikuma

gadījumā samaksāt proporcionālu summu, kā paredzēts *FAGG* 16. panta 1. punktā, jo NK neesot izpildījusi savus pienākumus sniegt informāciju. Līdz ar to MS un AS neesot jāmaksā nekāds atalgojums.

- 27 Ar 2018. gada 12. jūnija spriedumu *Bezirksgericht Graz-Ost* (Grācas austrumu pirmās instances tiesa) noraidīja NK prasību pilnībā. Protams, šī tiesa uzskatīja, ka pamatlietā aplūkotais līgums ietilpst *FAGG* piemērošanas jomā, jo tas neattiecas uz jaunas ēkas būvniecību tā 1. panta 2. punkta 7. apakšpunkta izpratnē. Tāpat tā uzskatīja, ka saskaņā ar *FAGG* 18. panta 1. punkta 3. apakšpunktu MS un AS nav atteikuma tiesību, jo privātmājas būvprojekts bija jāizstrādā saskaņā ar ieinteresēto personu īpašajām vēlmēm. Tomēr minētā tiesa nosprieda – tā kā nav izpildīti *FAGG* 4. panta 1. punkta 8. un 10. apakšpunktā paredzētie pienākumi sniegt informāciju, MS un AS nebija jāmaksā nekāds atalgojums saskaņā ar *FAGG* 16. panta 1. punktu.
- 28 NK par šo spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību *Landesgericht für Zivilrechtssachen Graz* (Grācas Civillietu apgabaltiesa, Austrija).
- 29 Vispirms iesniedzējtiesai ir šaubas par to, vai līgums par arhitekta pakalpojumiem, ar kuru ir paredzēta jaunbūvējamas ēkas projekta izstrāde, ietilpst jēdzienā “līgums par jaunas ēkas būvēšanu” Direktīvas 2011/83 3. panta 3. punkta f) apakšpunkta izpratnē. Apstiprinošu atbildi atbalstītu arguments, ka jaunas ēkas būvniecība vienmēr obligāti ietver projekta izstrādi un būvniecības plānu izstrādi, līdz ar to līgums par būvprojektam nepieciešamajiem projektēšanas pakalpojumiem noteikti ir daļa no pakalpojumiem, kas ir saistīti ar jaunas ēkas būvniecību. Tomēr noraidoša atbilde uz šo jautājumu varētu būt balstīta uz argumentu, ka gadījumā, ja galvenais pakalpojums saskaņā ar līgumu par arhitekta pakalpojumiem paredz vienīgi plānu izstrādi, šāds pakalpojums šaurā nozīmē nav ēkas būvniecība.
- 30 Ja uz šo jautājumu sniegtā atbilde būtu noraidoša un līdz ar to *FAGG* pamatlietā būtu piemērojams, tālāk būtu jānosaka, vai MS un AS ir pamatoti atteikušies no pamatlietā aplūkotā līguma un vai viņiem ir jāmaksā atalgojums par NK jau sniegtajiem pakalpojumiem. Šajā kontekstā jautājums it īpaši esot par to, vai šis līgums ietilpst to līgumu kategorijā, kuri attiecas uz “tādu preču piegād[i], kas izgatavotas pēc patērētāja specifikācijām vai ir nepārprotami personalizētas”, attiecībā uz kurām Direktīvas 2011/83 16. panta c) punktā ir izslēgtas jebkādas atteikuma tiesības.
- 31 Šajos apstākļos *Landesgericht für Zivilrechtssachen Graz* (Grācas Civillietu apgabaltiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai līgums starp arhitektu un patērētāju, saskaņā ar kuru arhitekts (vienīgi) nodrošina jaunas viengimenes dzīvojamās mājas projekta izstrādi, ieskaitot plānu izstrādi, ir līgums “par jaunu ēku būvēšanu” Direktīvas [2011/83] 3. panta 3. punkta f) apakšpunkta izpratnē?

2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir noliedzoša:

vai līgums starp arhitektu un patērētāju, saskaņā ar kuru arhitekts apņemas atbilstoši klientu specifikācijām un vēlmēm veikt jaunas viengimenes dzīvojamās mājas projekta izstrādi un saistībā ar to izstrādāt plānus, ir līgums par “tādu preču piegādi, kas izgatavotas pēc patērētāja specifikācijām vai ir nepārprotami personalizētas”, Direktīvas [2011/83] 16. panta c) punkta un 2. panta 3. un 4. punkta nozīmē?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

- 32 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2011/83 3. panta 3. punkta f) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka starp arhitektu un patērētāju noslēgts līgums, saskaņā ar kuru šis arhitekts apņemas šim patērētājam vienīgi izstrādāt jaunbūvējamas privātmājas projektu un saistībā ar to izstrādāt plānus, ir līgums par jaunas ēkas būvēšanu šīs tiesību normas izpratnē.
- 33 Saskaņā ar Direktīvas 2011/83 3. panta 3. punkta f) apakšpunktu šī direktīva tostarp nav piemērojama līgumiem par jaunu ēku būvēšanu.
- 34 Vispirms ir jākonstatē, ka jēdziens “līgums par jaunas ēkas būvēšanu” minētajā direktīvā nav definēts.
- 35 Tomēr Direktīvas 2011/83 26. apsvērumā ir norādīts, ka uz līgumiem – kuri tostarp attiecas uz jaunu ēku būvniecību vai esošo ēku būtisku pārbūvi un ar kuriem ir paredzēta, piemēram, nekustamā īpašuma pārdošana, pirms tas ir uzbūvēts, vai iegāde uz nomaksu – jau attiecas vairākas specifiskas prasības valsts tiesību aktos un ka, tā kā šīs direktīvas normas neattiecas uz šiem līgumiem, tie līdz ar to ir jāizslēdz no minētās direktīvas piemērošanas jomas. Minētajā apsvērumā šajā ziņā ir precizēts, ka būtiska ēkas pārbūve ir pārbūve, ko var pielīdzināt jaunas ēkas celtniecībai, piemēram, kad tiek saglabāta tikai vecās ēkas fasāde.
- 36 Savukārt saskaņā ar šo pašu apsvērumu it īpaši pakalpojumu līgumi par piebūvju (piemēram, garāžu vai verandu) būvniecību, ēku remontu un renovāciju, kas nav būtiska pārbūve, tāpat kā līgumi par nekustamā īpašuma aģenta pakalpojumiem un līgumi par neapdzīvojamu telpu īri būtu jāiekļauj Direktīvas 2011/83 piemērošanas jomā.
- 37 Rakstveida apsvērumos NK atsaucas uz Direktīvas 2011/83 26. apsvērumu, lai pamatotu, ka tāds līgums, kas noslēgts starp arhitektu un patērētāju, kā pamatlietā aplūkotois, saskaņā ar kuru šis arhitekts apņemas šim patērētājam vienīgi izstrādāt jaunbūvējamas privātmājas projektu un saistībā ar to izstrādāt plānus, ir līgums par jaunas ēkas būvēšanu šīs direktīvas 3. panta 3. punkta f) apakšpunkta izpratnē un līdz ar to ir izslēgts no minētās direktīvas piemērošanas jomas.
- 38 Šiem argumentiem nevar piekrist.
- 39 Proti, kā izriet no Direktīvas 2011/83 1. panta, lasot to kopā ar tās 3., 4. un 7. apsvērumu, šīs direktīvas mērķis ir panākt augstu patērētāju aizsardzības līmeni. Turklāt Savienības politikas kontekstā tādu patērētāju aizsardzībai – kuri atrodas vājākā pozīcijā salīdzinājumā ar tirgotājiem, jo patērētāji ir uzskatāmi par mazāk informētiem, ekonomiski vājākiem un juridiski mazāk pieredzējušiem salīdzinājumā ar to līgumpartneriem, – ir veltīts LESD 169. pants, kā arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 38. pants (spriedums, 2019. gada 27. marts, *slewo*, C-681/17, EU:C:2019:255, 32. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 40 Papildus tam, ja interpretējamie jēdzieni ir ietverti kādā tiesību normā, ar kuru ir paredzēta atkāpe no kāda principa vai specifiskām Savienības tiesību normām, kas vērstas uz patērētāju aizsardzību, tie ir jāinterpretē šauri (šajā ziņā skat. spriedumus, 2005. gada 10. marts, *EasyCar*, C-336/03, EU:C:2005:150, 21. punkts; 2019. gada 27. marts, *slewo*, C-681/17, EU:C:2019:255, 34. punkts, un 2020. gada 12. marts, *Verbraucherzentrale Berlin*, C-583/18, EU:C:2020:199, 27. punkts).
- 41 No tā izriet, ka Direktīvas 2011/83 3. panta 3. punkta f) apakšpunkts, ciktāl ar to no šīs direktīvas piemērošanas jomas ir izslēgti līgumi par jaunu ēku būvēšanu, ir jāinterpretē šauri.

- 42 Šajā ziņā, ciktāl šīs tiesību normas formulējums skaidri attiecas uz līgumiem par “jaunu ēku būvēšanu”, šādu līgumu priekšmetam noteikti ir jābūt jaunas ēkas būvniecībai. No Direktīvas 2011/83 26. apsvēruma izriet, ka šīs direktīvas normas, kā, piemēram, tās 9.–16. pants par atteikuma tiesībām, nav piemērojamas šāda veida līgumiem.
- 43 Tomēr līgums, saskaņā ar kuru arhitekts apņemas patērētājam vienīgi izstrādāt jaunbūvējamas privātmājas projektu, pēc kura faktiskā būvniecība var arī nenotikt, laika ziņā ir pārāk tālu pirms jaunas ēkas būvniecības procesa, lai tas varētu ietilpt jēdzienā “līgums par jaunas ēkas būvēšanu” Direktīvas 2011/83 3. panta 3. punkta f) apakšpunkta izpratnē.
- 44 Konkrētajā gadījumā no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, ka NK saskaņā ar pamatlietā aplūkoto līgumu MS un AS ir vienīgi izstrādājusi jaunbūvējamas privātmājas projektu, šim nolūkam izstrādājot plānus. Iesniedzējtiesa turklāt prejudiciālos jautājumus ir formulējusi, balstīdamās uz pieņēmumu, ka arhitektes loma ir aprobežojusies ar šādu uzdevumu.
- 45 Šādos apstākļos tāds līgums kā pamatlietā aplūkotais nevar tikt uzskatīts par tādu, kas attiecas uz jaunas ēkas būvniecību.
- 46 Turklāt ikviena līguma par arhitekta pakalpojumiem – kas saistīts ar jaunu ēku būvniecību, kā, piemēram, līgumi, saskaņā ar kuriem arhitekts apņemas patērētājam vienīgi izstrādāt jaunbūvējamas privātmājas projektu, pat ja šādi līgumi nav cieši saistīti ar jaunu ēku faktisku būvniecību, – izslēgšana no Direktīvas 2011/83 piemērošanas jomas varētu izrietēt tikai no Direktīvas 2011/83 3. panta 3. punkta f) apakšpunkta plašas interpretācijas un tādējādi būtu pretrunā šīs direktīvas mērķim.
- 47 Tādējādi, lai gan ir taisnība, ka starp arhitektu un patērētāju noslēgtais līgums, saskaņā ar kuru šis arhitekts apņemas šim patērētājam vienīgi izstrādāt jaunbūvējamas privātmājas projektu un saistībā ar to izstrādāt plānus, laika ziņā var būt pirms jaunas ēkas būvniecības nākotnē, šāds līgums tomēr nevar tikt uzskatīts par tādu, kas attiecas uz jaunas ēkas būvniecību Direktīvas 2011/83 3. panta 3. punkta f) apakšpunkta izpratnē.
- 48 Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2011/83 3. panta 3. punkta f) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka starp arhitektu un patērētāju noslēgts līgums, saskaņā ar kuru šis arhitekts apņemas šim patērētājam vienīgi izstrādāt jaunbūvējamas privātmājas projektu un saistībā ar to izstrādāt plānus, nav līgums par jaunas ēkas būvēšanu šīs tiesību normas izpratnē.

Par otro jautājumu

- 49 Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2011/83 2. panta 3. un 4. punkts, kā arī 16. panta c) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka starp arhitektu un patērētāju noslēgts līgums, saskaņā ar kuru šis arhitekts apņemas šim patērētājam atbilstoši viņa prasībām un vēlmēm izstrādāt jaunbūvējamas privātmājas projektu un saistībā ar to izstrādāt plānus, ir līgums par tādu preču piegādi, kas izgatavotas pēc patērētāja specifikācijām vai ir nepārprotami personalizētas, šīs tiesību normas izpratnē.
- 50 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Direktīvas 2011/83 9.–16. pantā patērētājam ir piešķirtas atteikuma tiesības tostarp pēc līguma noslēgšanas ārpus uzņēmuma telpām šīs direktīvas 2. panta 8. punkta izpratnē un ir paredzēti šo tiesību istenošanas nosacījumi un kārtība (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 7. augusts, *Verbraucherzentrale Berlin*, C-485/17, EU:C:2018:642, 32. punkts).

- 51 Šo tiesību normu mērķis ir izklāstīts tostarp minētās direktīvas 21. apsvērumā, saskaņā ar kuru – ja patērētājs atrodas ārpus tirgotāja uzņēmuma telpām, viņš var just iespējamu psiholoģisku spiedienu vai var saskarties ar pārsteiguma faktoru neatkarīgi no tā, vai viņš ir vai nav lūdzis tirgotāja apmeklējumu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 7. augusts, *Verbraucherzentrale Berlin*, C-485/17, EU:C:2018:642, 33. punkts).
- 52 Saskaņā ar Direktīvas 2011/83 9. panta 1. punktu, izņemot, ja piemēro tās 16. pantā minētos izņēmumus, patērētājs 14 dienu laikā var atteikties no ārpus uzņēmuma telpām noslēgta līguma, sedzot tikai tās izmaksas, kas paredzētas minētās direktīvas 13. panta 2. punktā un 14. pantā.
- 53 No Direktīvas 2011/83 12. panta a) punkta izriet, ka, izmantojot atteikuma tiesības, tiek izbeigtas pušu saistības izpildīt ārpus uzņēmuma telpām noslēgtu līgumu.
- 54 Tomēr minētās direktīvas 16. pantā ir paredzēti izņēmumi no atteikuma tiesībām, tostarp šī panta c) punktā minētajā gadījumā, ja ārpus uzņēmuma telpām ir noslēgts līgums par tādu preču piegādi, kas izgatavotas pēc patērētāja specifikācijām vai ir nepārprotami personalizētas.
- 55 Rakstveida apsvērumos NK apgalvo, ka konkrētajā gadījumā ir piemērojams šis izņēmums no atteikuma tiesībām, jo pamatlietā aplūkoti būvniecības plāni ietilpst šajā preču kategorijā.
- 56 Šajā ziņā Direktīvas 2011/83 16. panta c) punkts – kurā ir paredzēts izņēmums no atteikuma tiesībām – kā Savienības tiesību norma, ar kuru tiek ierobežotas patērētāju aizsardzības nolūkā piešķirtās tiesības, ir jāinterpretē šauri, kā tas izriet no šī sprieduma 40. punktā atgādinātās judikatūras.
- 57 No Direktīvas 2011/83 2. panta 3. un 4. punktā paredzētajām definīcijām izriet, ka jēdziens “pēc patērētāja specifikācijām izgatavota prece” ir jāsaprot kā tāds, kas attiecas uz ķermenisku kustamu priekšmetu, kurš nav izgatavots iepriekš un kuru izgatavo, pamatojoties uz patērētāja personīgu izvēli vai lēmumu.
- 58 Protams, starp arhitektu un patērētāju noslēgtais līgums, saskaņā ar kuru šis arhitekts apņemas šim patērētājam atbilstoši viņa prasībām un vēlmēm izstrādāt jaunbūvējamas privātmājas projektu, noteikti nozīmē, ka arhitekts izstrādā būvniecības plānus, kas pēc tam tiek nodoti patērētājam, lai šis patērētājs tos varētu izmantot vēlākajiem būvdarbiem. Šos plānus var iesniegt kā dokumentus papīra formātā vai digitālu datņu formā. Pirmajā gadījumā tie ir kustamas ķermeniskas lietas, kuras arhitekts izgatavo, pamatojoties uz patērētāja norādēm un izvēlēm.
- 59 Tomēr šāda līguma galvenais priekšmets ir arhitekta īstenots intelektuāls pakalpojums, kurš izpaužas kā jaunbūvējamas privātmājas projekta izstrāde, jo plānu nodošana kā preču piegāde ir tikai sekundāra salīdzinājumā ar galveno veicamo pakalpojumu.
- 60 Līdz ar to tādu līgumu kā pamatlietā aplūkotais nevar uzskatīt par tādu, kas attiecas uz tādu preču piegādi, kas izgatavotas pēc patērētāja specifikācijām vai ir nepārprotami personalizētas, Direktīvas 2011/83 16. panta c) punkta izpratnē.
- 61 Savukārt uz šādu līgumu attiecas jēdziens “pakalpojumu līgums”, kas ir līgums, attiecībā uz kuru arī šīs direktīvas 16. panta a) punktā ir paredzēts izņēmums no atteikuma tiesībām gadījumā, kad pakalpojums ir pilnībā izpildīts, tomēr ar nosacījumu, ka izpilde ir sākusies ar patērētāja iepriekš skaidri paustu piekrišanu un ka patērētājs ir arī atzinis, ka viņš zaudēs savas atteikuma tiesības, tiklīdz tirgotājs būs izpildījis līgumu pilnībā.
- 62 Jēdziens “pakalpojumu līgums” Direktīvas 2011/83 2. panta 6. punktā ir definēts plaši, proti, kā jebkurš līgums, izņemot pārdošanas līgumu, saskaņā ar kuru tirgotājs sniedz vai apņemas sniegt pakalpojumu patērētājam un patērētājs maksā vai apņemas maksāt tā cenu. No šīs normas formulējuma izriet, ka

šis jēdziens ir jāsaprot tādējādi, ka tas ietver jebkuru līgumu, kas neietilpst minētās direktīvas 2. panta 5. punktā definētajā jēdzienā “pārdošanas līgums” (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 12. marts, *Verbraucherzentrale Berlin*, C-583/18, EU:C:2020:199, 22. punkts).

- 63 Tomēr tāds līgums kā pamatlietā aplūkots, kura vienīgais priekšmets ir jaunbūvējamas privātmājas projekta izstrāde, neattiecas uz preču īpašumtiesību nodošanu Direktīvas 2011/83 2. panta 5. punkta izpratnē.
- 64 Šajā gadījumā, šķiet, nav izpildīti Direktīvas 2011/83 16. panta a) punktā paredzētā izņēmuma no atteikuma tiesībām piemērošanas nosacījumi, proti, pirmkārt, nosacījums par patērētāja iepriekš skaidri paustu piekrišanu attiecīgā pakalpojuma izpildei un, otrkārt, nosacījums par to, ka tirgotājs informē par atteikuma tiesību izmantošanu, tomēr tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.
- 65 Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2011/83 2. panta 3. un 4. punkts, kā arī 16. panta c) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka starp arhitektu un patērētāju noslēgts līgums, saskaņā ar kuru šis arhitekts apņemas šim patērētājam atbilstoši viņa prasībām un vēlmēm izstrādāt jaunbūvējamas privātmājas projektu un saistībā ar to izstrādāt plānus, nav līgums par preču piegādi, kas izgatavotas pēc patērētāja specifikācijām vai ir nepārprotami personalizētas, šis pēdējās minētās tiesību normas izpratnē.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 66 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (sestā palāta) nospriež:

- 1) **Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/83/ES (2011. gada 25. oktobris) par patērētāju tiesībām un ar ko groza Padomes Direktīvu 93/13/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 1999/44/EK un atceļ Padomes Direktīvu 85/577/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 97/7/EK, 3. panta 3. punkta f) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka starp arhitektu un patērētāju noslēgts līgums, saskaņā ar kuru šis arhitekts apņemas šim patērētājam vienīgi izstrādāt jaunbūvējamas privātmājas projektu un saistībā ar to izstrādāt plānus, nav līgums par jaunas ēkas būvniecību šīs tiesību normas izpratnē.**
- 2) **Direktīvas 2011/83 2. panta 3. un 4. punkts, kā arī 16. panta c) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka starp arhitektu un patērētāju noslēgts līgums, saskaņā ar kuru šis arhitekts apņemas šim patērētājam atbilstoši viņa prasībām un vēlmēm izstrādāt jaunbūvējamas privātmājas projektu un saistībā ar to izstrādāt plānus, nav līgums par preču piegādi, kas izgatavotas pēc patērētāja specifikācijām vai ir nepārprotami personalizētas, šis pēdējās minētās tiesību normas izpratnē.**

[Paraksti]